

GOD WIL BIJ ONS WONEN

Wij leven alweer in de laatste maand van het jaar. Tijd van Advent. Een tijd waarin wij worden uitgenodigd om heel bewust toe te leven naar het Kerstfeest, het geboortefeest van onze Heer. Advent vraagt om momenten van gebed; stilstaan bij de kern van ons geloof: God wil in Christus bij ons wonen. Wie de Zoon ziet, ziet de Vader. Dat gold niet alleen 2000 jaar geleden maar geldt ook vandaag. Advent betekent dan ook ruimte maken voor de komst van de Heer. Ons leven mag een herberg zijn waarin wij Christus gastvrij ontvangen.

Hoffelijkheid

In deze maand, december, kijken de meesten van ons ook terug op het afgelopen jaar. Er zijn allerlei ontwikkelingen in de samenleving en in ons eigen bisdom. Er leeft in onze huidige maatschappij veel onbehagen en ontevredenheid. Soms, zoals recent in Frankrijk, wordt daar op gewelddadige wijze uiting aan gegeven. Tijdens mijn kerstboodschap, uitgesproken tijdens het kerstconcert van Van Lanschot in de kathedraal, heb ik mijn zorgen geuit over de verharding in de maatschappij. In de sociale media wordt vaak niet op de bal maar op de man of vrouw gespeeld. In een samenleving die steeds meer polariseert, is het belangrijk te pleiten voor hoffelijkheid in de omgang met elkaar. Zo kunnen wij elkaars waardigheid respecteren. Mensen

kunnen ook zonder scheldpartijen hun standpunten duidelijk maar fair met elkaar delen.

Verantwoordelijkheid

Ik ben nu al ruim tweeënhalf jaar bisschop van ons mooie bisdom. In het afgelopen jaar heb ik weer op veel plekken de Eucharistie gevierd en lezingen gehouden. Steeds ontmoette ik grotere en kleinere groepen van gelovigen die proberen met enthousiasme hun geloofsgemeenschappen gestalte te geven. Aan het einde van dit jaar des Heren 2018 wil ik alle priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers danken voor hun trouwe inzet. Dag in dag uit spannen zij zich in voor de mensen die aan hun zorgen zijn toevertrouwd. Met name door de verkondiging van het Evangelie en de bediening van de sacramenten komt Gods liefde in Christus ons rakelings nabij. Maar ook de vrijwilligers en alle andere gelovigen verdienen mijn oprechte dank. Alleen als alle gedoopten hun verantwoordelijkheid zien, is er vitaal katholiek leven in ons Bossche bisdom mogelijk.

Rome

Eind oktober was ik met onze seminariegemeenschap in Rome. Wij hebben daar mooie dagen gehad. Ik herinner mij de Eucharistie in de Sint-Pieter, de basiliek van San Clemente en, samen met Mgr. Hurkmans, in de Friezenkerk. Het mengsel van cultuur, gebed en gezelligheid maakte de dagen in de Eeuwige Stad met de seminaristen bijzonder goed.

Nieuwe priesters

Eerder dit jaar was er een andere memorabele gebeurtenis. Op 26 mei, de zaterdag na Pinksteren, mocht ik Bryan van de Mortel tot priester wijden. Het was een prachtig zonnige en warme dag. Na een feestelijke Eucharistie in de Sint-Jan kon de receptie dan ook in de tuin van het seminarie worden gehouden. De wijding van een nieuwe priester voor ons bisdom vormt een bron van dankbaarheid. Want onze Kerk van 's-Hertogenbosch heeft herders nodig die Christus present willen stellen in Woord en Sacrament. Gelukkig hebben wij het afgelopen jaar ook enkele priesters uit India en Afrika mogen verwelkomen. Ik ben er zeker van dat zij met bezieling aan de slag gaan en hoop dat zij, in kracht van Gods Geest, mensen enthousiast maken voor het geloof.

Zalig Kerstfeest en 2019

Wij gaan binnenkort opnieuw het geboortefeest van Christus vieren. Graag wil ik aan het einde van dit jaar allen danken die de parochies, het bisdom en het Sint-Janscentrum met hun gebed en financieel dragen. Ik wens u een zalig Kerstfeest. Hopelijk kan Christus woning maken in uw leven. En ik wens u evenzeer Gods zegen voor het nieuwe jaar 2019.

Mgr. dr. Gerard de Korte

Agenda

Ma-vrij 8.30 uur Eucharistie in de kathedraal (tenzij anders aangegeven)

Januari

- 1 11.00 uur Eucharistie kathedraal
b.g.v. nieuwjaarsdag
- 3 10.00 uur stafvergadering
16.00 uur ontvangst vormelingen
- 4 11.30 uur ontvangst bewoners Hof van Hintham, kathedraal
- 6 10.00 uur Eucharistie kathedraal
b.g.v. Driekoningen
15.00 uur kerstconcert, provinciehuis
17.00 uur ontvangst drie koningen in de kathedraal
- 7 11.00 uur permanente raad, Utrecht
19.30 uur lezing Den Bosch
- 9 11.00 uur gesprek Justitia et Pax
- 10 10.00 uur stafvergadering
14.00 uur dekensvergadering
17.00 uur nieuwjaarsreceptie provinciehuis
- 13 9.00 uur Eucharistie zusters Carmelitessen, Megen
- 15 11.00 uur bisschoppenvergadering, Vleuten
- 16 10.00 uur benoemingencommissie
- 17 10.00 uur stafvergadering
14.00 uur overleg parochie Tilburg
- 19 13.00 uur inluiden Actie Kerkbalans, kathedraal
- 20 10.00 uur Eucharistie, Tilburg
15.00 uur Dag van het Jodendom, Sint-Janscentrum
- 21 19.00 uur oecumenische viering, kathedraal
20.00 uur oecumenische bijeenkomst, Den Bosch
- 24 10.00 uur stafvergadering
- 27 11.00 uur Vormsel, Nijmegen
- 29 19.30 uur lezing Sint-Janscentrum
- 30 15.00 uur lezing Utrecht
- 31 10.00 uur stafvergadering

Benoemingen / ontslagen

Mevrouw **A. van Veelen lic.** te Sint Hubert per 1 december 2018 de pastorale zending en opdracht als pastoraal werkster van de parochie H.H. Cosmas en Damia-

nus te Groesbeek onder gelijktijdig eervol ontslag van de zending en opdracht als pastoraal werkster van de parochie Heilige Johannes de Doper te Schaijk.

De weleerwaarde heer **P.H.T.P. Lê** te Vught per 17 december 2018 eervol ontslag als rector van Huize Elisabeth en Woonzorgcentrum Theresia te Vught.

In memoriam

Op 1 december 2018 is in Westerhoven plotseling overleden de

zeereerwaarde heer **Petrus Johannes (Piet) Rijkers**, pastor van de parochie Heilige Bernardus van Clairvaux te Bergeijk.

Pastor Rijkers werd geboren in Hapert op 24 januari 1933 en tot priester van het bisdom van 's-Hertogenbosch gewijd op 11 juni 1960.

Hij was achtereenvolgens werkzaam als kapelaan in Deurne-Zeilberg (parochie H. Willibrordus) van 1960 – 1966, als kapelaan in Geffen (parochie H. Maria Magdalena) van 1966 – 1978, als pastoor in Westerhoven (parochie H. Servatius vanaf 1978 en als pastoor in Riethoven (parochie H. Willibrordus vanaf 1982 en op 1 oktober 2014 als pastor in solidum van de nieuw opgerichte parochie Heilige Bernardus van Clairvaux, gevestigd te Bergeijk, waarvan ook de voormalige parochies te Westerhoven en Riethoven deel uitmaken.

Op 8 december 2018 is te Moergestel overleden de

zeereerwaarde heer **Herman Joseph van den Broek**, emeritus-pastoor van de parochie St. Jans' Onthoofding te Moergestel.

De zeereerwaarde heer Van den Broek werd geboren in Wamel op 27 maart 1933 en tot priester van het bisdom van 's-Hertogenbosch gewijd op 31 mei 1958.

Hij was in het bisdom achtereenvolgens werkzaam als kapelaan te Ooij en Persingen (parochie H. Hubertus) van 1958 tot 1960, als kapelaan te Tilburg (parochie H. Anna) van 1960 tot 1970 en als pastoor van de parochie Binnenstad te Tilburg van 1970 tot 1973. Per 1 oktober 1973 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie St. Jans' Onthoofding te Moergestel. Naast zijn functie als pastoor was hij van 1977 tot 1995 ook deken van het Dekenaat Oisterwijk.

Per 1 juli 2000 is hem uit zijn functie als pastoor te Moergestel wegens emeritaat eervol ontslag verleend.

In zijn emeritaat was hij van 2000 tot 2005 nog rechter aan de kerkelijke Rechtbank (Officialaat) van het bisdom van 's-Hertogenbosch.

Mogen zij rusten in vrede.

Jubilea

12½ jaar priester

10 december

M.J.L.H.J. Deli em. pastor St. Oedenrode (Mosthoevedreef 6, B-2970 Schilde)

P.W.M. Hagenbeek pastor bezinningscentrum Emmaus Helvoirt (Udenhoutseweg 15, 5268 CG Helvoirt)

Studenten restaureren schilderijen in Helmondse parochiekerk

Studenten van de vakschool SintLucas in Boxtel hebben in het kader van hun examenopdracht het afgelopen jaar schilderijen en decoraties in de kooromgang van de Lambertuskerk in Helmond gerestaureerd.

De studenten die de opleiding tot decoratie- en restauratieschilder volgden, waren in sommige gevallen genoodzaakt een complete reconstructie uit te voeren in de stijl van de oorspronkelijke werken. Zo was een afbeelding van de evangelist Marcus geheel verloren gegaan door waterschade en als gevolg van eerdere mislukte restauraties waarbij de verkeerde verf was gebruikt. Bovendien was het stucwerk onder de schildering volledig losgekomen. Van de schildering waren nog slechts contouren over. “Een van de studenten heeft het gewaagd deze verloren schildering opnieuw te maken. Het geheel is schitterend”, aldus pastoor Erik Seidel.

foto: Henk van Dijk

Ook andere wandschilderingen achter het hoogaltaar – tussen 1902 en 1906 aangebracht door Emmanuel Perey - waren goeddeels verloren gegaan door vochtschade en gebrekkige restauratiepogingen. “Wij hebben het aangedurfd om deze studenten uit te dagen. Mislukken kon het niet want de schilderijen waren technisch 'total loss'. Maar het is niet mislukt”, zegt pastoor Seidel die “trots” is op “deze vakmensen”. “Zelfs de beroemde schildering van het Laatste Avondmaal, die zo desastreus verkeerd gerestaureerd was begin deze eeuw, is weer hersteld. Al konden we niet meer echt reconstrueren

wat al in de vorige eeuw verloren was, het resultaat is verbluffend!”

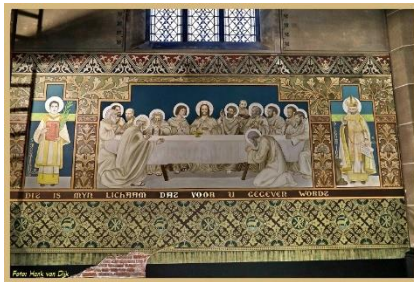

foto: Henk van Dijk

De parochie hoopt op een vervolg van de samenwerking met vakschool SintLucas om ook andere delen van het interieur van de Lambertuskerk te kunnen laten restaureren. Mbo-vakschool SintLucas, met vestigingen in Boxtel en Eindhoven, leidt studenten op voor de creatieve industrie.

Niet alleen de parochie Heilige Lambertus deed dit jaar met succes een beroep op studenten. De samenwerking tussen de parochie Heilige Augustinus in Vlijmen en mbo-vakschool Nimeto in Utrecht resulteerde bijvoorbeeld in een geslaagde en verrassende restauratie van de kruiswegstaties van de H. Lambertuskerk in Haarsteeg. Zestig studenten, verspreid over twee leerjaren, restaureerden de veertien staties. Ze verwijderden met scalpelmessjes, stukje voor stukje, een witte verflaag om de oorspronkelijk kleuren bloot te leggen. Ontbrekende stukjes werden geretoucheerd. Het project werd genomineerd voor de Knippenbergprijs voor volksdevotie.

Vormingsmiddag rond de Eucharistie

Op maandagmiddag 11 maart 2019, aan het begin van de veertigdagentijd, zal er opnieuw een liturgische vormingsbijeenkomst zijn. Deelnemen kunnen: vrijwilligers, leden van pastorale

teams en an-dere geïnteresseerden.

Zoals eerder werd aangekondigd zal deze middag gewijd zijn aan de Eucharistie, in het bijzonder aan de Eucharistie als viering van het Paasgeheim van Jezus' lijden, sterven en verrijzen.

De lezing zal verzorgd worden door pater Wim van Meijgaarden sss. Hij behoort tot de Congregatie van het heilig Sacrament, is hoofdredacteur van het tijdschrift *Opbouw van het volk Gods*, pastoor van de Sacramentsbasiliek in Meerssen en bij velen in Nederland bekend van de televisiemissen vanuit bisdom Roermond.

Aansluitend zijn er twee rondes met workshops, over: ‘bijbel en Eucharistie’, ‘eucharistische aanbidding’, ‘kerkelijke uitvaart en Eucharistie’, ‘Kinderen en het vieren van de Eucharistie’, Bedevaartplaatsen van de Eucharistie’ en ‘kerkelijke kunst en Eucharistie’.

De middag zullen we besluiten met een moment van geleide aanbidding

Datum: maandag 11 maart 2019, van 13.30 uur tot 16.30 uur
Waar: Sint-Janscentrum, Papenhulst 4, 's-Hertogenbosch

In januari wordt een uitnodiging met een uitgebreidere beschrijving van de workshops en de namen van de begeleiders verspreid. Dan is er ook gelegenheid om u aan te melden. Noteert u de datum alvast in uw agenda.

Lezing van de Eenheid: Roep om recht

De Classis Noord-Brabant Limburg van de PKN, de Réunion Wallon en het Bisdom van 's-Hertogenbosch organiseren in het kader van de Week van Gebed voor de Eenheid jaarlijks de zogenoemde Lezing van de Eenheid. Die vindt dit jaar plaats op maandagavond 21 januari 2019 met als thema 'hoe het christelijk geloof kan inspireren in de zoektocht naar recht'. Daarover spreken theoloog Erik Borgman en Tweede Kamerlid Madeleine van Toorenborg.

Over veel veroordelingen is er verontwaardiging in de samenleving. Ondanks dat 'het recht zijn loop heeft gehad' voelen velen dat veroordeelden te licht zijn gestraft en ook altijd veroordeeld zouden moeten blijven. Volkert van der G., Jos B.: vinden wij dat ze ooit voldoende gestraft zijn? Veel mensen, ook politici, buitelen over elkaar heen en roepen om het hardst om de strengste veroordeling. Moeten politici daar wel in mee gaan? Mengen ze zich dan niet teveel in het recht? Spelen de media als 'vierde macht' daarin niet ook een rol waarbij vragen te stellen zijn? Zingeving vanuit de christelijke traditie zou in plaats daarvan kunnen inspireren om op zoek te gaan naar iets anders: niet naar rechtvaardigheid, maar naar gerechtigheid. Want wraak of genoegdoening heelt niet. Hoe herstel je dan weer als slachtoffer en als samenleving? Uit gelovig perspectief proberen we deze avond te zoeken naar hoe het christelijk geloof kan inspireren in de zoektocht naar gerechtigheid, waarin ook vergeving een rol speelt.

De lezingen beginnen om 20.00 uur in de Grote Kerk, Kerkstraat 20, 's-Hertogenbosch. Ontvangst met koffie vanaf 19.30 uur. Toegang vrij. Voorafgaande aan de lezing op 21 januari is er een oecumenische vesperviering om 19.00 uur.

Locatie: Sint-Janskathedraal, 's-Hertogenbosch.

Voorgangers: Mgr. Gerard de Korte en ds Erica Scheenstra. Tijdens de vesperviering zingt een projectkoor. Wie mee wil zingen in het koor kan zich aanmelden bij ds Erica Scheenstra via: ericascheenstra@gmail.com Er is één repetitie voorafgaand aan de vesper. Ook voor meer informatie over de Lezingen van de Eenheid kunt u contact opnemen met ds Scheenstra.

Kerstgift Gerardusfonds

Bisschop de Korte steunt graag diaconale en oecumenische projecten. In dat kader heeft hij het Gerardusfonds opgericht. Als u de bisschop wilt steunen, kunt een gift overmaken. Uw schenking is welkom op bankrekeningnummer NL 48ABNA 0403 9331 10 ten name van Gerardusfonds Den Bosch, onder vermelding van 'kerstgift'. Bij voorbaat veel dank!

Colofon

De nieuwsbrief is een uitgave van het **bisdom van 's-Hertogenbosch**. De *BisdomNieuwsbrief* wordt gratis verspreid bij het pastoraal kader en bij belangstellenden.

Een bijdrage ter dekking van de kosten wordt op prijs gesteld (publiciteitsfonds NL63 INGB 0001 3284 65)

Aan- / afmeldingen en wijzigingen voor de nieuwsbrief kunnen doorgeven worden via het mailadres: nieuwsbrief@bisdomdenbosch.nl

Bezoekadres:

Parade 11
5211 KL 's-Hertogenbosch
Postadres: Postbus 1070
5200 BC 's-Hertogenbosch
T: 073 523 20 20

E: nieuwsbrief@bisdomdenbosch.nl
W: www.bisdomdenbosch.nl

Verschijnt elf maal per jaar

De medewerkers van het bisdomkantoor wensen u allen zalig Kerstmis en een door God gezegend 2019